



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm VII. Sanè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

Sed limitari debet primò: Nisi dubitetur de iurisdictione ac potestate Iudicis: Quod intellige de eo, qui inferiorem ac limitatam iurisdictionem habet; sicuti & de eo, qui delegatam, iuxta c. cum in iure, 3 1 de offie. delegati ubi dicitur, quòd non credatur aliquis esse delegatus, nisi delegationem suam ostendat. Quia simili ratione docet Bartolus in l. si fortè, ff. de castrensi peculio. Quòd non credatur simplici ac non probatae assertioni Prælati, quòd donatione faciat propter præcedentia merita: aut si asserat, se res ecclesiæ alienare præcedente tractatu cum Capitulo; quia sic qualitates ad substantiale fundamentum actus pertinent, quod imprimis adstrui seu probari debent, si partes litigantes, cum præsentibus sint, veruntamen non contradicant, sed tacite in Iudicem consentiant, valebunt acta eius; dummodò talis causa sit, vt partes Iudicis iurisdictionem prorogare seu extendere possint, vt docet Felinus in c. ecclesia, n. 21. de Constitut. Menoch. de arbit. Iudicium qq. q. 76. n. 11.

Limitatur secundò: Nisi à sententiâ appellatum sit; præsertim postquam appellatio recepta fuit: tum cessat præsumptio pro lata sententiâ; cum de eius iustitia cognoscendum sit, vt hic docet Innocentius n. 1. Ioann. de Anania, n. 25. in fine, Guilielm. Durandus in speculo iuris, lib. 2. p. 34 de sententiâ, §. 6. n. 11.

Limitatur tertio: Nisi contrarium ostendatur, quòd videl. Iudex iniquam sententiam tulerit, seu contra acta & adducta in iudicio, siue contra leges publicas, ac receptas. Ita hic, & in c. quoniam, 11. de probat.

Sed QUÆRITUR hoc loco, vtrum præsumptio pro iustitia lætè à Iudice sententiæ, sit iuris ac de iure, ita vt non admittatur probatio in contrarium. Respondeo cum Guilhelmo Durando cit. n. 11. Anania hic n. 32. Vel obijcitur, aliquid contra processum iuris, aut acta substantialia iudicij, v. g. Reum non fuisse citatum, nec præsentem, litem non fuisse contestatam, iuxta c. vn. de litis contestat. hoc casu admittitur probatio contra Iudicem. Quamobrem in c. quoniam,

n. 11. de probat. præcipitur Iudici, vracta iudicij à Notario, aut duobus viris idoneis scribi curet; alioquin fidem ei non habendam super processu iudicij, nisi quatenus legitimis constiterit documentis. Vel obijcitur, contra leges seu iura publica sententiam latam esse: tunc non auditur obijciens, nisi iniustitia sententiæ manifesta sit, cit. c. 1. c. inter cæteras, 9. de sent. & re iudicata, c. pastoralis, §. verum, eod. tit. Item si Iudex in pronuntiando, seu ferenda sententiâ, causam, ex qua sola motus fuerit, afferat falsam, & quæ sit contra leges: qua de re Gl. in cit. c. inter cæteras, Innoc. hic n. 2. Anania n. 41. & sumitur ex l. qui testamento, ff. de excusat. tutorum. Vide, quod tradit Menochius de arbitrar. qq. q. 339. quòd Iudex imperitè iudicans litem suam faciat, quia parti læsæ damnum resarcire tenetur, in quantum id facere potest.

CAPITVLVM VII.

Sanè.

PARAPHRASIS.

Cælestinus III. Legato à Latere mandauit, vt Henricum Subdiaconum in Pictauiensi ecclesia institui curaret: Ille obtemperans mandato Apostolico eundem in dicta ecclesia Canonicum instituit. Sed Canonici obstiterant, eundem Henricum recipere recusantes, Et cum is nihil contra Canonicos proficeret, tandem consilio quorundam ex Canonicis inductus, literas suas Capitulo reddens, misericordiam eius se subiecit. Sed à quibus misericordiam impetrare debuerat, ab ijs dispendium tulit: quia (vt arbitror) Canonici allegarunt, eum renuntiasse iuri suo, ideòque exclusum esse debere. Sed Pontifex Cælestinus, nolens imperfectum manere, quod ipse & Antecessores eius de Henrico in Canonicum instituendo decreuerunt, mandat Capitulo, vt ipsum in fratrem & Canonicum admittant.

M m m 3

SVM-

S Y M M A R I V M.

Beneficiarius reddendo literas beneficiales Canonice, usq; renunciando, non undequaque valide beneficio renunciat, cum resignationes beneficiorum fieri debeant coram Superiore.

Vnde ex equitate Pontifex talem renunciationem hic non admisit, nec ratam habuit.

Contra responsionem Cælestini obijcit Gl. ver. reddens: Henricus reddendo literas renuntiavit iuri suo: Ergo spectata iustitiæ lege, admittendus iterum non erat ad canonicatum; sed solum ex misericordia & gratia, ad quam faciendam nemo obligatur: quia quod ex debito fit, non est gratia. Antecedens probatur, ex e. cum pridem, de pactis, vbi Clericus quidam liti beneficii tradendo authentica instrumenta: Ex l. 1. C. de donationibus, vbi dicitur, quod traditione instrumentorum, quibus emptio mancipiorum retinetur, ipsa mancipia donata & tradita intelligantur, ita vt donatario dominium eorum acquiratur: Ex l. qui chirographum, 59. delegatis 3. vbi dicitur, quod legans alicui chirographum seu instrumentum, quo actiones debitorum continentur, ipsas actiones seu debita, non meras tabulas seu membranas legasse censeatur. Ex l. 2. C. Quæ res pignori obligari possunt, vbi respondetur, quod alicui in pignus dans instrumenta, quibus emptiones agrorum suorum continentur, ipsos agros obligare censeatur. Ex l. 2. ff. de pactis, vbi habetur, quod reddens debitori cautionem, seu instrumentum, quo de debito reddendo cauetur, ipsum debitum remittere censeatur. At verò reddens pignus, non ideo debitum condonare præsumatur, l. post pignus, ff. eod. Quia, vt Gl. ibi ait, redditio pignoris aliam utilitatem habere potest, quam debiti condonationem: quandoquidem id frequens est, vt pignore vti volens, id cupiam mihi à creditore concedi, salva confessione debiti, vt constat ex l. certè, 6. §. quæsitum, ff. de precario: Cum itaque renuntiatio strictæ inter-

pretationis esse debeat, non est absque necessitate extendenda. Quia non præsumitur facile aliquis iactare, quod suum est, quod super, hoc tit. & l. cum de indebito ff. de probat.

Ad hanc difficultatem varias responsiones dant Doctores, vt videre est apud Gl. hic ver. sustinere, Ioann. Andr. Ananiam, Anton. de Butrio & alios, Abb. in c. ecclesia, 4. n. 10. & seq. vt lite pendente &c. Prima, eaque ferme communis, Henricum non renuntiasse iuri suo, tamen si literas tradiderit. Quia ius Canonicatus ipse consecutus non erat ex literis Papalibus, quibus eum in Canonicum institui mandauerat, sed ex institutione facta à Legato: Quam discrimen est inter traditionem harum literarum, & traditionem instrumentorum, quibus ius rei emptæ, vel ius debiti, actionesque continentur. Verum hæc responsio difficultates patitur: Prima: Quia in textu non dicitur, Henricum literas Papales Capitulo tradidisse, sed redditis literis suis, (vsq; vt opinari licet, quibus ius institutionis sue ad Canonicatum continebatur) misericordiam Capitularium se subiecisse. Secundo: Quia hæc subiectio, & petitio gratiæ satis significat, Henricum iuri suo renuntiare voluisse: cum gratiæ seu misericordię locus non sit, vbi iustitiæ debitum manet. Tertiò: Quia redditio literarum aliam utilitatem aut finem habere non potuit, nisi renunciationis.

Altera responsio: Quod Henrici renuntiatio à Pontifice rescissa fuerit, propter deceptionem ac dolum Capituli: Ipsi enim fraude eum induxerant ad redditionem literarum, & misericordię implorationem: At qui ex consilio, si fraudulentum sit, quilibet obligatur, l. quod si, 6. ff. de dolo, & reg. 6. n. 6. Nullus ex consilio, dummodo fraudulentum non sit, obligatur. Hęc responsio difficultatem habet: cum enim non Capitulum, sed aliqui tantum ex Capitularibus consilium illud dederint, constat, contra ipsum Capitulum actionem de dolo, ad rescissionem renuntiationis ipsi factæ, institui haud posse. Nisi diuinando dicere velimus, in Capitulari Conuentu decretum

uisse, vt tale Henrico consilium fraudulen-
tum suggereretur, eiusq; rei executores a-
liquos e Canonis statutis fuisse.

Tertia responsio: Renuntiationem Ca-
nonicatus factam Canonicis per traditio-
nem literarum validam fuisse: Nihilominus
Henrico subuentum fuisse Iudicis officio
propter æquitatem. Hæc responsio supponit,
quod Capitulum speciali iure aut pri-
uilegio potuerit Canonicatum resignatio-
nes recipere. Quo supposito, vera est re-
sponsio: Et consistit æquitatis ratio in eo,
quod non fuerit renuntiatio omnino spon-
te, sed ad redimendam vexationem facta.
Cum enim Henricus à Canonicis se impe-
traturum non speraret, vt eum secundum
Pontificis mandatum, & Legati institutione
de iure admitterent; sperauit se facta iuris
sui renuntiatione, per gratiam ipsorum ad-
missum iri. Cum autem renuntiatio, quip-
pe donationis species quædam, suapte na-
tura exigat, vt spontanea & liberalis sit, ideo
facile per Iudicis officium succurritur, qualè-
cunq; etiam non grauem metum passo. Vide
quæ dixi lib. 3. Th. mor. tr. 4. c. 6. assert. 3.

Alia æquitatis ratio erat: Quia Capitulum
debebat exequi mandatum Apostolicum
suscipiendo Henricum: ergo non extra cul-
pam fuit accipiendum renuntiationem eius nõ
omnino voluntariam. Cum autem æquum
non sit, vt Capitulum ex propria culpa com-
modum reportet, ideo tum ob hanc cau-
sam, tum ad defendendam Apostolicæ Sedis
authoritatem renuntiatio rescissa fuit, si-
ue ea non obstante, Henricus in Canoni-
cum institui debuit.

Quarta responsio. Quod renuntiatio non
vndeque valida fuerit; quia facta erat
eorum Canonicis tantum, non autem coram
Superiore, cuius est resignationes recipere,
iuxta c. admonet, 4. hoc tit. Quapropter
æquitas non permisit, vt Pontifex dictam
renuntiationem non canonicè factam
admitteret, seu ratam haberet; partim quia
non sponte facta erat, sed ob præcedentem
iniultam vexationem, iuxta c. super hoc, 5.
eod. tit. partim quia necesse erat ad Apostoli-
cæ Sedis auctoritatem tuendam, vt prouisio

eius mandato inchoata perficeretur, seu ple-
næ executioni traderetur, per susceptio-
nem Canonorum, & quietæ possessionis
traditionem.

CAPITVLVM VIII.

Quod in dubiis.

SUMMARIVM.

1. Renuntiatio beneficii facta in manibus
laici: irrita est, renuncians tamen be-
neficio spoliandus est.
2. Renuntiatio facta in manibus Clerici,
cui potestas recipiendi eam non compe-
tit: valida est quoad ipsum renuncian-
tem, non autem quoad Ecclesiam, vel
Superiorem.
*Potest tamen ita renuncians penitere, &
per penitentiam renuntiationem reuo-
care; si suam Superior auctoritatem
nondum interposuit, & res integra sit.*
3. Beneficiatus renuncians in manu laici,
citari & per sententiam priuari debet:
si autem resignauit in manu clerici, &
resignationem non reuocauit, Superior
beneficium alteri conferre non prohibe-
tur: consultum tamen est renunciantem
citari.
4. Etsi renuncians in manu clerici, ante-
quam Superior renuntiationem ratam
habet, proprietatem seu ius beneficii nõ
amittat, amittit tamen possessionem.

SI quis beneficium ecclesiasticum in ma-
nibus laici resignauerit, tamen si iterum
susceperit, irrita est renuntiatio; sed renun-
tians beneficio priuandus est.

Circa textum huius c. aduerte primò:
Quod dicitur sponte: quia si ob metum re-
signauit, succurritur ei, vt beneficium retine-
re possit, iuxta c. ad audientiam, 4. de ijs,
quæ vi & c. Aduerte secundò: Quod dicitur
renunciantem priuandum esse: videl. per Iu-
dicis sententiam, vti rectè hic docet Antori-
de Butrio n. 8. Quia si ipso iure priuatus ef-
set renuncians, tunc videretur renuntiatio in
manibus